

EWA EISENKEIT

ur. 1919; Lublin

Miejsce i czas wydarzeń	Lublin, II wojna światowa
Słowa kluczowe	projekt W poszukiwaniu Lubliniaków, projekt Lublin. Pamięć Zagłady, Lublin, II wojna światowa, kolaboranci, Dawidsohn, Szama Grajer, piekarnia na Nadstawnej 16, nielegalny wyrób pieczywa

Kolaboranci

Był jeden, on się nazywał Dawidsohn. On nie był policjantem. Ja nie wiem, diabli go wiedzą, kim on był. On był okropny dla Żydów, [sam] był Żydem. Coś z Niemcami miał do czynienia, może oskarżyciel, kto go wie.

Opowiadali, że Szama Grajer miał publiczny dom przed wojną. Nie wiem, gdzieś na ulicy Grodzkiej. Zamknęli go, on był w więzieniu. Kiedy wybuchła wojna, wszyscy wyszli z więzienia, i on. A Hitler wydał na osobę dziesięć dekagramów czarnego chleba. Co [to] jest dziesięć [dekagramów] dla osoby na dobę? [Trzeba było] rano stać w kolejce. Tam jeden miał pralnię, on był folksdojczem, nikt nie wiedział. Ale kiedy Hitler był, to on odżył. To dali mu, żeby on wydawał te dziesięć dekagramów chleba. Były kolejki okropne. Jak jeden chciał wcześniej dojść albo co, to on ich bił po głowach, tych ludzi. To słyszałam, myśmy nie stali w kolejkach, myśmy mieli dosyć chleba do jedzenia. Oddawaliśmy jeszcze. Ten chleb mój wujek nielegalnie piekł, on był piekarzem. A mój ojciec jemu wtedy pomógł. [Wujek] z Nadstawnej 16 miał dużą piekarnię też, on był bratem ojca mojego. To wtedy Szama Grajer to widział, to doszło do tego Niemca, folksdojczca. Dobrze go nabił. Wtedy aresztowali tego Grajera, zabrali go do więzienia. Podobno mówili, że on był fryzjerem dla mężczyzn. On mógł wszystko robić. I tak Niemcy zaczęli z nim mówić, to, tamto. Na pewno on im powiedział, że [zna] tych bogatych Żydów, on im wydał to wszystko i będą mieli, będą rabować wszystko. I widocznie tak zrobił, bo on, mówili, miał rewolwer, miał motocykl, miał te same ubrania, co Niemcy nosili. Te skórzane palta, to wszystko. Tak mówili. Ja to słyszałam, co ludzie mówili, co jego znali.

Data i miejsce nagrania	2010-12-10, Lake Worth
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Transkrypcja	Marta Tylus
Redakcja	Justyna Molik
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"